

LIT.: Hugo Ehrlich, (monografija), izdao G. E. Konrad, Beč—Berlin, 1932. — J. Gubler i J. Barbey, Loos's villa Karma, The architectural Review, 1969, 865. — V. Behalova, Die Villa Karma von Adolf Loos, Kunst (Beč), 1970, 13. — Ž. Domljan, Arhitekt Hugo Ehrlich, Zagreb 1979 (s potpunom bibliografijom). — Arhitekti članovi JAZU, Rad HAZU, 1991, 437. — Ž. D.

EHRlich-TOMPA, Marta, slikarica (Zagreb, 27. IV. 1910 — 15. III. 1980). Studirala na Akademiji u Zagrebu 1928—34 (V. Becić). Usavršavala se u Parizu (1935, 1938). Prvi put izlagala 1936. u Zagrebu (s Nevenkom Đorđević). U početku realistički orijentirana, kasnije poetizira sadržaj, stilski se kreće na rubu nadrealizma (*Crvena ribica*, 1935). U crtežu spontana i ekspresivna, majstor krokija, s osobito impresivnim prizorima iz baletne dvorane. Sklonost prema slobodnijem shvaćanju boje, senzibilni kolorizam i približavanje lirskoj apstrakciji osnovne su značajke njezinih kasnijih slika (*Autoportret*, 1967; *Sunce i mjesec*, 1973). U posljednjoj fazi, tzv. modrim vizijama, u potpunosti ostvaruje mogućnosti svog individualnog načina. Bavila se keramikom (sitna plastika, oslikane pločice, tanjuri), radila nacрте za vezivo i tekstil. Sa suprugom K. Tompom izvela scenografiju za dramu *Višnjik* A. P. Čehova u Zagrebu 1970. Samostalno izlagala u Zagrebu, Rijeci i Splitu.

LIT.: J. Depolo, Marta Ehrlich-Tompa, Bulletin JAZU, 1980, 2. — Đ. Petrović-Klaić, Marta Ehrlich, na putu u beskonačnost, Kontura, 1992, 11—12. P. C.

EITELBERGER VON EDELBERG, Rudolf, austr. povjesničar umjetnosti (Olomouc, Češka, 14. IV. 1817 — Beč, 18. IV. 1885). Osnivač i prvi profesor povijesti umjetnosti na bečkomu sveučilištu (1847), direktor Muzeja za umjetnost i industriju u Beču. Proputovao Dalmaciju; 1861. izdao djelo o spomenicima Raba, Zadra, Nina, Šibenika, Trogira, Splita i Dubrovnika. Prvi među inozemnim znanstvenicima poklanja pažnju spomenicima iz doba hrv. narodnih vladara. Njegov pedagoški, istraživački i muzeološki rad utjecao je na I. Kršnjavoga.

BIBL.: Die mittelalterlichen Kunstdenkmale Dalmatiens in Arbe, Zara, Nona, Sebenico, Traù, Spalato und Ragusa, Wien 1861.

LIT.: I. Kukuljević Sakcinski, Die südslavische Kunstgeschichte, Agramer Zeitung, 1860, 251. — O. Maruševski, Iso Kršnjavi kao graditelj, Zagreb 1986. O. Ma.

EITHER, Ivan, graditelj (Moravska, ? — Zagreb, 1822). U Zagrebu živio od 1775. Kao jedini zidarski majstor na kraju XVIII. i poč. XIX. st. izrađivao snimke javnih zgrada, planove za adaptacije i novogradnje (neizveden projekt bolnice na Harmici). Dogradio Banske dvore na Radićevu trgu. Njegov bratić *Juraj* (Moravska, 1768 — Zagreb, 20. XI. 1847) radio s njime od 1808. Gradio za biskupa M. Vrhovca (župni dvor u Donjoj Stubici) i zagrebački Kaptol (kuriu u Svesvetskom Kraljevcu) u jednostavnim funkcionalnim oblicima.

LIT.: L. Dobronić, Bartol Felbinger i zagrebački graditelji njegova doba, Zagreb 1971. — I. Lentić-Kugli, O djelatnosti zidarskog majstora Joannesa Eythera krajem 18. stoljeća u Zagrebu, Peristil, 1979, 22. L. D.

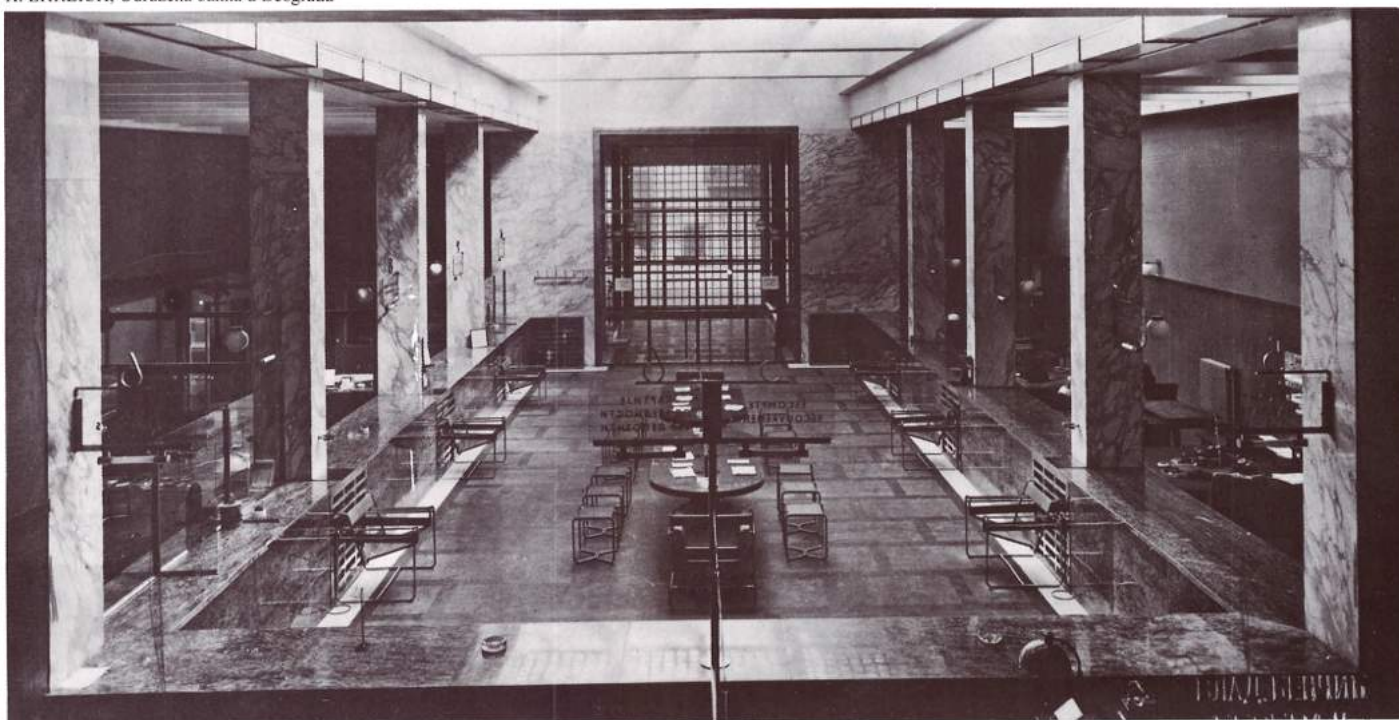

M. EHRlich-TOMPA, Čudan doživljaj crvene ptice

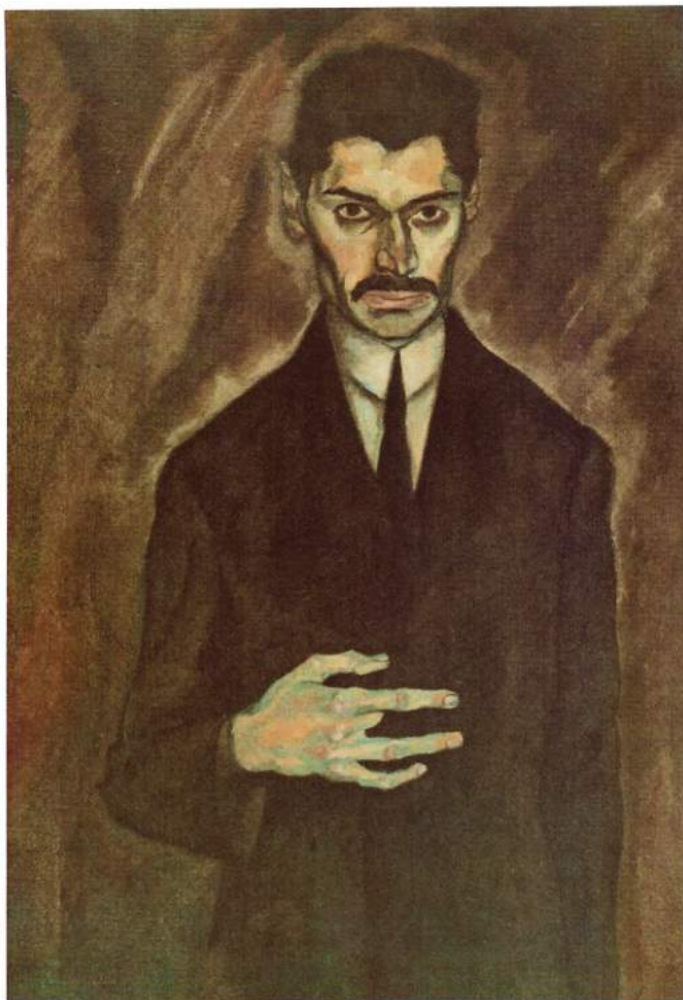
EKL, Vanda, povjesničarka umjetnosti i likovna kritičarka (Ljubljana, 22. XI. 1920 — Rijeka, 30. III. 1993). Diplomirala na Filozofskome fakultetu u Zagrebu 1946, doktorirala u Ljubljani disertacijom *Gotička plastika Istre*. Od 1952. radila u Jadranskom institutu JAZU u Rijeci gdje je 1966—76. bila direktorica Naučne biblioteke, potom do 1981. redovita profesorica Fakulteta graditeljskih znanosti. Proučavala je umj. i kulturnu baštinu Istre, Hrvatskoga primorja i Kvarnerskih otoka, u prvome redu Rijeke i Opatije. Najveći dio znanstvenih radova posvetila je istarskoj srednjovj. skulpturi. Od 1953. neprekidno je pratila i poticala lik. zbivanja, poglavito riječke regije; objavila je gotovo tisuću lik. kritika i članaka o problemima suvremene hrv. umjetnosti u tridesetak periodika. Autorica je monografija o umjetnicima, niza kataloga izložbi (*J. Janda*, Rijeka 1966; *J. Diminić*, Labin 1972; *E. Kokot*, Rijeka 1989. i dr.), kataloga *Mediteranski kiparski simpozij u kamenu 1969—1979* (Zagreb 1980) te izbora likovno-povijesnih ostvarenja s temom grada Rijeke (grafička mapa *Fluminensia*, Rijeka 1989).

BIBL.: Kasnogotičko fresko slikarstvo u crkvi Sv. Jeronima u Rijeci, Bulletin JAZU, 1955, 7; Gotičko raspelo u Piranu, ibid., 1958, 3; Beramski reljef, ibid., 1960, 2—3; Ranogotička propovjedaonica u Kanfanaru, ibid., 1961, 3; More — tema i sadržaj našeg slikarstva, Pomorski zbornik, 1, Zadar 1962; Motiv Marije zaštitnice u istarskoj plastici, Bulletin JAZU, 1963, 1—2; Vanja Radauš, Zagreb 1963; Ranogotičko raspelo u Rijeci, SHP, 1963, 8—9; Pulski poliptih, Peristil, 1963—64, 6—7; Boljunska madona, Bulletin JAZU, 1965, 1—3; Madona iz Vrsara, ibid., 1967, 1—3; Spomenici srednjovjekovnog kiparstva i slikarstva na tlu Liburnije, Liburnijske teme, 1974, 1; Poreč — od romanike do baroka, u monografiji: Poreč, Zagreb 1975; Istarska skulptura u doba Vincentovo, Bulletin JAZU, 1977, 1; Pojava kasnogotičkog mrežastog svodovlja na Krku, Zbornik radova Fakulteta graditeljskih znanosti Sveučilišta u Rijeci, 1979; O srednjovjekovnim fortifikacijama Rijeke, ibid., 1980; Riječki

H. EHRlich, Udružena banka u Beogradu

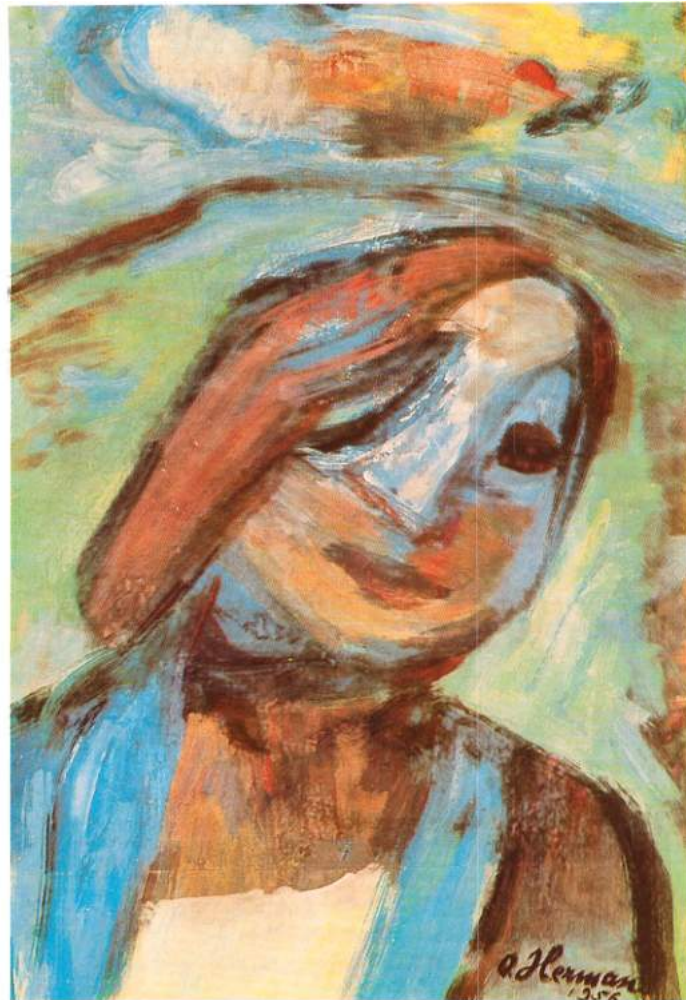
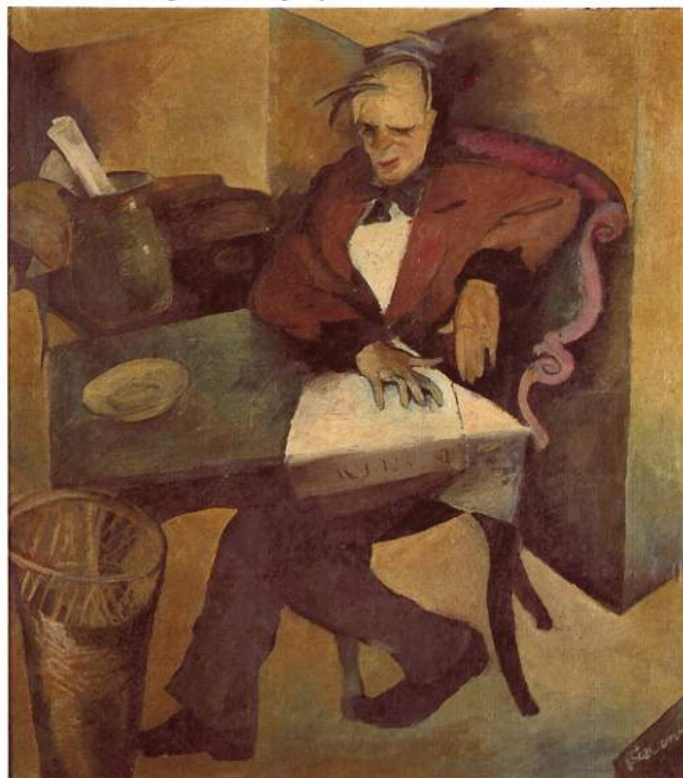

Z. ŠULENTIĆ, *Portret dr. Pelca*, Beograd, Muzej suvremene umjetnosti

stari grad — svrha revitalizacije i problemi redefinije, ibid., 1981; Neki rezultati istraživanja istarske srednjovjekovne kulture, Jadranski zbornik, 1981; Gotičko kiparstvo u Istri, Zagreb 1982; Opatija — prostor i čovjek, Dometi, 1984, 9—10; Kalina, Rijeka 1985;

V. GECAN, *Cinik*, Zagreb, Moderna galerija

O. HERMAN, *Lik*, Zagreb, Moderna galerija

Bahorić, Rijeka 1987; Iz lovranskog srednjovjekovlja, Liburnijske teme, 1987, 6; Živa baština, Rijeka 1994.

LIT.: Smrt nije granica postojanja: Vanda Ekl, Dometi, 1993, 3/4, str. 41—53.

V. Fo.

EKSPRESIONIZAM u hrv. likovnoj umjetnosti javlja se na poč. XX. st. a najintenzivnije se iskazuje u razdoblju 1914—28. Nema vlastiti program, a poetika mu je složena: neke osobine preuzima od simbolizma i secesije, neke od impresionizma, fovizma, kubizma i neoklasicizma. Na e. u nas djelovale su i ideje iz suvremene književnosti (J. P. Kamov, A. B. Šimić, M. Krleža, V. Čerina, J. Kulundžić, J. Kosor). Tragovi »sadržajne ekspresije« nalaze se već u djelima *Josipa Račića* iz njegova pariškog razdoblja. Deformacija predmeta, toulouse-lautrecovska karakterizacija likova, senzualni sižeji s »fatalnim ženama« i izražavanje tjelesnog i moralnog propadanja protagonista »ljudske komedije« na velegradskoj sceni uvodi i *Miroslava Kraljevića* među prethodnike hrv. ekspresionističkog slikarstva. Slika *Oskara Hermana* »Pred oluju« (1913) primjer je prevladavanja romantičnog simbolizma i označava kretanje prema ekspresionizmu. Razdoblje 1908—13. doba je početnog prodora ekspresionizma u hrv. slikarstvo, a Zagreb u drugom desetljeću postaje jedno od njegovih najživljih srednjoeur. središta. Zagrebački časopis »Savremenik« 1909. objavljuje prijevod »Prvog manifesta futurizma«, 1910. otvoren je Ulrichov salon, 1914. izlazi časopis »Vihor« V. Čerine, u kojemu se otvara teoretska rasprava o ekspresionizmu. Ova diskusija nastavljena je 1916. u reviji »Kokot« U. Donadinija.

E. je u nas najtješnje povezan s pojavom Hrvatskog proljetnog salona: prva izložba održana je 1916. Na izložbama salona pojedine grafike *Tomislava Krizmana* pokazuju već visoku razinu ekspresivnosti (»Portret gđe N«, 1915). Tendencija ekspresivizacije secesije prisutna je u djelima *Ljube Babića*, *Marina Tartaglije*, *Stojana Aralice*, *Zlatka Šulentića* i *Jerolima Mišea*. Središnja ličnost ekspresionističkih nastojanja u hrv. slikarstvu postaje *Vilko Gecan* (»Dr. Dorić«, 1912; »Pobuna«, 1914; mape »Klinika«, 1920. i »Ropstvo na Siciliji«, 1921). Usporedo s Gecanom